

1 שמתוך (שמפני) שלא היתרפה לו לקצור מן התבואה החדשה
2 באופן הקצירה הרגיל, אלא על ידי קיטוף – קטיפה ביד, שאינו
3 מותר לקצור את התבואה במגל אלא לקטוף אותה בידו, וכו' הוא
4 שתבואה חדשה היא ואסורה באכילה, ולא יאכלנה.

5 הגמרא מקשה על דברי רבה: אמר ליה אפי' לרבה, תינתן – מובן
6 הדבר בקצירתה, שיש בה שינוי שאין קוצר במגל אלא קוטף בידו,
7 ומשום כך יזכור ולא יאכל ממנה, אולם בעת הטהינה בריחים
8 והקצירה (ניפוי) בנפה, מאי איכא למימר – איזה שינוי יש בהן
9 שיוזכר מפני כך שלא לאכול ממנה. מתרצת הגמרא: הא לא קשיא
10 – זו אינה קשיא, משום שאף בהן אין להתיר לו לנהוג כפי שהוא
11 רגיל אלא על ידי שינוי, שאת הטהינה יעשה בריהי דין – בריחים
12 של יד, ולא בריחים של מים, ואת ההקצירה יעשה על גבי הנפה ולא
13 בתוכה, שהופכה ומנפה את הקמח מצידה השני. שואלת הגמרא:
14 בית השלחין – שדה שצריכים להשקותה תמיד, דשיריא (שמותרת)
15 בה הקצירה קודם העומר, הנה – ששינוי במשנה להלן (א) קוצרין
16 בית השלחין שבבמקום אף קודם קציר העומר, שתבואתה רעה ואין
17 עומר בה ממנה ולא אסרה התורה לקצור אלא בתבואה הראויה
18 לעומר, ועל כן מותר לקוצרה במגל, אבל לא גודשים – אין גודשים
19 את התבואה הנקצרת לגדישים, מאי איכא למימר – מה נאמר שם,
20 מדוע לא גזרו על הקצירה והתירורה בלא שינוי, והלא יש לחשוש
21 שמא יבוא לאכול ממנה.

22 הגמרא מבארת את החילוק בין חדש לחמץ באופן אחר: אלא אמר
23 אפי' בהקדש (בתבואה החדשה) אין לגזור על העיסוק בו שמא
24 יאכל ממנו, משום שכבר פדיל מיניה – שכבר היה פרוש הימנו,
25 שמעולם לא הותר באכילה, ועל כן אין לחשוש שמא יבוא עתה
26 לאוכלו, אולם בהקדש יש לגזור לפי שעד עתה לא פדיל מיניה – לא
27 פרש ממנו, שהיה מותר החמץ במשך כל השנה כולה, ועל כן עשוי
28 הוא לבוא לאוכלו.

29 הגמרא מקשה על סתירה גם בדעת חכמים: אמר רבא, האם דרבי
30 יהודה אדרבי יהודה קשיא – סתירת דברי רבי יהודה ממשנתנו על
31 דבריו במשנה בפסחים, כאמור לעיל בתחילת הסוגיא, היא קשה,
32 ואילו דרבנן אדרבנן לא קשיא – סתירת דברי חכמים במשניות אלו
33 אינה קשה. כלומר, כיצד ניישב את סתירת דבריהם, שכאן נאמר
34 שהעיסוק בתבואה החדשה קודם הקרבת העומר היה שלא ברצון
35 חכמים, והיינו שיש לגזור שמא יאכלו ממנה בעת איסורה, ואילו
36 במשנה בפסחים שם נאמר שאם לא בדיק את החמץ קודם פסח בודק
37 אחריו בפסח ואין חוששים שמא יאכל ממנו בעת איסורו.

38 הגמרא מתרצת את הסתירה: אלא אמר רבא, דרבי יהודה אדרבי
39 יהודה לא קשיא – סתירת דברי רבי יהודה אינה קשה, כדשינוי –
40 כפי שתירצנו לעיל, שבחדש אין לגזור על אכילתו, משום שכבר
41 פרש ממנו, ואילו בחמץ יש לגזור משום שאוכלו כל השנה כולה.
42 ודרבנן אדרבנן לא קשיא – וסתירת דברי חכמים אינה קשה, משום
43 שאף שיש לגזור בחדש שמא יאכל ממנו, אין לגזור כן בזמן, שהרי
44 הוא עצמו מתוך עליו (מחפש אחריו) בכדי לשורפו, מיכל אכיל
45 מיניה – האם נחשוש שיאכל ממנו, בתמיה.

46 תירוץ נוסף: רב אשי אמר, דרבי יהודה אדרבי יהודה לא קשיא –
47 סתירת דברי רבי יהודה אינה קשה, משום שקמח (ולקלי) תנן
48 (שנינו) במשנה שהיו נמכרים מיד אחר העומר, וקמח וקלי אינם
49 ראויים לאכילה ועל כן אין לחשוש שמא יבוא לאכול מהם.

50 הגמרא דוחה את דברי רב אשי: והא (תירוץ זה) דרב אשי, ברוחא
51 היא – דעת חיצונית היא. שהרי תינתן (מובן הדבר) מה שאין לגזור
52 מקלי ואילך (והלאה), שאכן אינו ראוי לאכילה, אולם עד שיהיה
53 קלי מאי איכא למימר – מה נאמר על כך, מדוע אין לגזור בזה,
54 והלא עתה ראויה היא לאכילה. וכי תימא הכא נמי – ואם גם כאן
55 תאמר לתרץ כי יש בדבר שינוי משום שהוא קוצר על ידי קיטוף ולא
56 במגל, ועל ידי כך יהא זכור שלא לאכול, וכהך שתיירץ
57 רבה לעיל, אם תאמר כן עדיין יקשה עליך, בית השלחין – שדה

58 שצריכים להשקותה תמיד דשיריא (שמותרת) בה הקצירה קודם
59 העומר, מאי איכא למימר – מה נאמר שם, מדוע לא גזרו על
60 הקצירה והתירורה בלא שינוי, והלא יש לחשוש שמא יבוא לאכול
61 ממנה, וכפי שהקשנו לרבה לעיל. אלא על כרחך, הא (תירוץ זה)
62 דרב אשי, ברוחא היא – דעת חיצונית היא, ואינה להלכה.

משנה

63 משנה זו מבארת מאימתי מותר לאכול מן התבואה החדשה, בזמן
64 שביית המקדש קיים, ואימתי לאחר חורבנו: משקרב (משעה שקרב)
65 העומר במקדש, היתר חדש מיד – הותרה התבואה החדשה מיד
66 באכילה.

67 הרחוקים מירושלים, שאינם יודעים אימתי קרב העומר במקדש,
68 מותרין לאכול מן התבואה החדשה מהצות היום ולחלון – ואילך.
69 המשנה מפרשת את זמן היתר אכילת חדש לאחר חורבן הבית:
70 משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנה –
71 יום ששה עשר בניסן שבו מניפים את מנחת העומר, פולו אסור
72 באכילת התבואה החדשה, עד הערב.

73 אמר לו רבי יהודה לתנא ששנה את דברי המשנה, וכי רבן יוחנן בן
74 זכאי הוא שתיקן לאסור אכילת חדש ביום ששה עשר בניסן, בזמן
75 שאין בית המקדש קיים, והלא מן התורה הוא אסור, שהרי נאמר
76 לגבי איסור אכילת חדש (ויקרא כג יד) ילקחם וקלי ויכרמל לא תאכלו עד
77 עצם היום הזה, ומשמע מדברי הכתוב שכל עיצומו של יום ששה
78 עשר בניסן נאסר באכילת התבואה החדשה.

79 עתה מבארת המשנה את טעם הדין שנתבאר לעיל שהרחוקים
80 מותרים מחצות ואילך:

81 מפני מה אלו הרחוקים מירושלים מותרין לאכול מן התבואה
82 החדשה מהצות היום ולחלון, בזמן שביית המקדש קיים, מפני שהן
83 יודעין שאין בית דין מתעצלין בו – בהקרב העומר, ולעולם לא
84 היו מאחרים אותו יותר מחצות היום, ולפיכך אף הרחוקים שאינם
85 יודעים את שעת הקרבתו, רשאים לאכול מן התבואה החדשה
86 מחצות היום ואילך.

גמרא

87 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים לגבי זמן היתר אכילת התבואה
88 החדשה כשביית המקדש קיים: רב ושמואל דאמרי תרווייהו – אמרו
89 שניהם דין זה. בזמן שביית המקדש קיים העומר מתיר את אכילת
90 התבואה החדשה, ובזמן שאין בית המקדש קיים האיר מורה מתיר
91 – משעה שהאיר הבוקר מותרים באכילת התבואה החדשה. מאי
92 מעמא – מה הוא טעם הדבר, משום דתרי קרא בתיבי – מצינו שני
93 מקראות (בפסוק אחד) בענין זמן היתר אכילת החדש, הסותרים
94 לכאורה זה את זה. במקרא אחד בתיבי (ש) שאיסור אכילת החדש
95 הוא עד (יום) הביאכם, כלומר, עד שעת הקרבת העומר, ובמקרא
96 אחר בתיבי (ש) שהאיסור הוא עד עצם היום הזה, כלומר, עד
97 תחילת יום ששה עשר בניסן. הא כיצד יתכן דבר זה, אלא בהכרח
98 צריך לומר שכל מקרא עוסק באופן אחר, כאן – המקרא האוסר
99 לאכול עד הבאת העומר עוסק בזמן שביית המקדש קיים, כאן –
100 ואילו המקרא האוסר לאכול עד תחילת היום עוסק בזמן שאין בית
101 המקדש קיים, שאין העומר קרב, ולפיכך מותרים בו באכילת חדש
102 מיד כשהאיר היום.

103 הגמרא מביאה את דעת החולקים בזה: רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי
104 תרווייהו – אמרו שניהם דין זה. אפילו בזמן שביית המקדש קיים,
105 האיר מורה מתיר – אור הבוקר מתיר באכילת התבואה החדשה,
106 אף שעדיין לא קרב העומר.

107 מקשה הגמרא: והכתיב (ש) ילקחם וקלי ויכרמל לא תאכלו עד עצם
108 היום הזה עד הביאכם, ומשמע שאין מותרים לאכול מן התבואה
109 החדשה עד שעת הקרבת העומר. מתרצת הגמרא: למצוה – לא
110 נאמר מקרא זה, עד הביאכם, אלא ללמדנו שיש מצוה להמתין עד
111

ביאורים למסכת סוטה דף כט עמוד ב מתוך "ש"ס לובלין - מכון המאור"

40 לא עסקינן - האם לא מדובר בפסוק, דַּנְנַע הַבָּשָׂר בְּשֵׁנֵי לַטּוּמְאָה, וְאָמַר
 41 רַחֲמֵנָּה לֹא יֵאָבֵל, משמע ששלישי בקודש טמא, ואם כן רביעי נלמד
 42 מקל וחומר ממחוסר כיפורים, כַּדְאָמְרִין.
 43 אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, מַעַם פְּרִיָּבִי - טעמו של רבי יוסי שהוא חכם וגדול הדור,
 44 שאמר שרביעי בקודש פסול, אִינִי יוֹדֵעַ מַה הוּא, שְׁחָרֵי תְּשׁוּבָתוֹ -
 45 פירכתו של הקל וחומר בַּצְּדוֹ, כִּיּוֹן שְׂאוּכַל הֶבֶא - שנטמא מַחֲמַת נְגִיעָה -
 46 בְּטָבּוּל יוֹם יוֹכִיחַ, שאף שפסול בַּתְּרוּמָה, בכל זאת וְאִינִי עוֹשֶׂה רַבִּיעִי
 47 בְּקוֹדֶשׁ, ולפי רבי יוסי נדרוש קל וחומר גם לאוכל הבא מחמת טבול יום
 48 שיעשה רביעי בקודש, ומה מחוסר כיפורים שמוותר בתרומה בכל זאת
 49 פסול בקודש, אוכל הנוגע בטבול יום שפסול בתרומה ודאי שיעשה רביעי
 50 בקודש, אם כן מוכח שרבי יוסי אינו דורש קל וחומר זה.
 51 הגמרא מביאה ברייתא שחכמים טוברים שאוכל הבא מחמת טבול יום
 52 אינו פוסל בקודש, דְּתַנְיָא, אָבָא שְׂאוּל אָמַר, שאף שטבול יום הוא שני
 53 לטומאה, החמירו חכמים שטבול יום יהיה תְּחִילָה לְקוֹדֶשׁ - ראשון לגבי
 54 קדשים, ויוכל לְטַמֵּא שְׁנַיִם - אם יגע בקודש יעשה אותו שני השני
 55 יעשה את חבירו שלישי, ושניהם נקראים טמאים ויכולים לטמא אחרים,
 56 וְלַפְּסוּל אֶחָד - והשלישי יכול לפסול עוד קודש ולעשותו רביעי, אמנם
 57 הרביעי רק פסול לאכילה ואינו יכול לטמא אחרים. רַבִּי מֵאִיר אָמַר,
 58 טבול יום נחשב לשני גם לגבי קדשים וּמַמְמָא אֶחָד ועושהו שלישי,
 59 וּפְּסוּל הַשְּׁלִישִׁי אֶחָד אחר ועושהו רביעי. וְחֻכְמֵי אֲוֹמְרִים, טבול יום
 60 אינו מטמא אחרים אלא רק פוסלם, וְכַשֵּׁם שְׂפּוֹסֵל אוֹכְלֵי תְּרוּמָה
 61 לאכילה וּמַשְׁקֵי תְּרוּמָה לשתיה, ואינם מטמאים אחרים, כֶּךָ טבול יום
 62 פּוֹסֵל אוֹכְלֵי קוֹדֶשׁ וּמַשְׁקֵי קוֹדֶשׁ אבל הם אינם מטמאים אחרים, הרי
 63 שאף על פי שאוכל הבא מחמת טבול יום פסול בתרומה, אינו פוסל רביעי
 64 בקדש, והרי זה פירכא על הקל וחומר של רבי יוסי.
 65 דוחה הגמרא את הפירכא של רבי יוחנן, מִתְּקִיף לָהּ רַב פֶּפְאָה, מִמַּאי
 66 דְּרַבִּי יוֹסִי פְּרַבְּנֵן כְּבִירָא לִיה, דִּילְמָא כְּאָבָא שְׂאוּל כְּבִירָא לִיה דְּאָמַר
 67 שטבול יום נחשב מדרבנן לראשון כשנגע בקדש, לְטַמֵּא שְׁנַיִם וְלַפְּסוּל
 68 אֶחָד, כמבואר לעיל, וכשנגע טבול יום בתרומה, אז לא החמירו לעשותו
 69 כראשון, אלא שני, והתרומה היא שלישי, והיא פוסלת קודש לעשותו
 70 רביעי, ואין פירכא על הקל וחומר של רבי יוסי. מבארת הגמרא שאין
 71 לדחות את הפירכא של רבי יוחנן, מכיון דְּאִי סְלִיקָא דְעֵתָךְ שְׂרַבִּי יוֹסִי
 72 כְּאָבָא שְׂאוּל כְּבִירָא לִיה, ולומד קל וחומר ממחוסר כיפורים לטמא את
 73 הנוגע בטבול יום לעשותו שלישי, ויפסול את הרביעי בקדש, אם כן
 74 לְיִוְתִיב - ילמד ששלישי פוסל לְרַבִּיעִי בְּקוֹדֶשׁ, מקל וחומר מֵאוֹכְלֵי שְׂבָא
 75 מַחֲמַת טָבּוּל יוֹם ולא ממחוסר כיפורים, בדרך זו, וְכֵן אוֹכְלֵי הֶבֶא
 76 מַחֲמַת טָבּוּל יוֹם אף דְּטָבּוּל יוֹם נִפְסִיחַ מוֹתֵר כְּחוּלִין ואינו פוסל אותו,
 77 בכל זאת אֶמְרֵתְּ שְׂאוּכַל הַבָּא מִחֲמַתוֹ עוֹשֶׂה רַבִּיעִי בְּקוֹדֶשׁ, אוֹכֵל

1 מְטָבּוּל יוֹם דְּשָׂרִין, שבשעת טומאתו לא היה אב הטומאה אלא ראשון,
 2 ובכל זאת אסור באכילת תרומה.
 3 דוחה הגמרא, מַה לְטָבּוּל יוֹם דְּשָׂרִין שְׂבָן יֵשׁ בְּמִינוֹ - באדם או בכלים
 4 אֲב הַטּוּמְאָה - שאם יגעו במת ייעשו אב הטומאה, מה שאין כן ככר
 5 שאינו נעשה אב הטומאה אפילו יגע במת. מתרצת הגמרא, כְּלִי חֶרֶשׁ
 6 יוֹכִיחַ שאף שאין במינו אב הטומאה, בכל זאת מטמא את התרומה
 7 כשהוא ראשון, אם כן נלמד גם לככר שני שאף שאין במינו אב הטומאה,
 8 יפסול את התרומה.
 9 דוחה הגמרא, מַה לְכָלִי חֶרֶשׁ שֵׁשׁ בו חומרא שְׂבָן מְטָמֵא אוֹכְלֵין
 10 ומשקין מְאֹוִרוֹ - אף אם לא נגעו בכלי עצמו, אלא רק היו באויר הכלי,
 11 ומשום כך גם פוסל תרומה, מה שאין כן ככר שמטמא רק בנגיעה.
 12 ומתרצת הגמרא, טָבּוּל יוֹם בכלי שנטהר במים יוֹכִיחַ, שאף שאינו
 13 מטמא מאוירו בכל זאת פוסל תרומה. וְחוּרֵי הַרִי, לֹא רְאִי זֶה כְּרִיא זֶה
 14 - אין חומרתו של כלי שהוא טבול יום כחומרתו של כלי חרס שמטמא
 15 מאוירו, לומר שזו הסיבה שכלי חרס פוסל בתרומה, שהרי כלי טבול יום
 16 גם פוסל בתרומה, וְלֹא רְאִי זֶה כְּרִיא זֶה - ואין חומרתו של כלי חרס,
 17 כחומרתו של כלי טבול יום שיש במינו אב הטומאה, לומר שזו הסיבה
 18 שטבול יום פוסל בתרומה, שהרי גם כלי חרס גם פוסל בתרומה, הַצֵּד
 19 הַשְּׁנֵיהֶן שְׂבָתָן - בטבול יום ובכלי חרס, (שטמאים) שְׂמוֹתֵיהֶן כְּחוּלִין
 20 וּפְּסוּלֵין בַּתְּרוּמָה, כֹּל שְׂבָן בְּכַר שְׁנֵי שַׁחֲמוֹר יוֹתֵר מִטָּבּוּל יוֹם שְׂפּוֹסֵל
 21 כְּחוּלִין, אם כן ודאי דְּפּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה.
 22 הגמרא מסבירה את שיטת הדור אחר שרבי יוחנן בן זכאי אמר שיתירו
 23 את ככר שני. וְדוֹר אַחֵר פְּרִידָה, מַה לְהַצֵּד הַשְּׁנֵיהֶן שְׂבָתָן, שְׂבָן יֵשׁ בְּהֵן -
 24 בכל אחד מהם צֵד הָמוֹר, טבול יום שיש במינו אב הטומאה, וכלי חרס
 25 שמטמא מאוירו, אבל ככר שני אין בו צד חומרא כלל. וְרַבִּין יוֹחָנָן בְּן
 26 זְכַאִי, צֵד הָמוֹר לֹא פְּרִידָה, אלא רק כשיש צד שזה לשניהם.
 27 תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מִינֵן לְרַבִּיעִי בְּקוֹדֶשׁ שִׁנְעָה בשלישי לטומאה
 28 שְׂפּוֹסֵל, ולא טהור בתרומה, וְדִין הוּא - יש ללמוד זאת מדין קל וחומר,
 29 מַה מְחֻסֵּר בְּפוֹרִים - דהיינו טמא שטעון קרבן ועדיין לא הקריבו,
 30 שְׂמוֹתוֹר לֵאכּוּל בַּתְּרוּמָה, בכל זאת פְּסוּל בְּקוֹדֶשׁ - אם נגע בקודש
 31 פוסלו, שְׁלִישִׁי שְׂפּוֹסֵל בַּתְּרוּמָה, אִינֵן דִּין הוּא שְׁעֵשֶׂה רַבִּיעִי בְּקוֹדֶשׁ,
 32 ואי אפשר לומר דיו לבא מן הדין להיות כנידון, שיהיה בקדשים רק
 33 שלישי בתרומה שהוא נלמד ממנה, כיון שקל וחומר זה יתבטל, מפני
 34 שאת הדין שיש שלישי בקודש אפשר ללמוד מאותו קל וחומר שלומדים
 35 את תרומה, ועוד הרי וְלִמְדֵנוּ שְׁלִישִׁי לְקוֹדֶשׁ מִן הַתּוֹרָה בפירושו, ואם כן
 36 ודאי שאם נאמר דיו יתבטל הקל וחומר, ולכן וְרַבִּיעִי בקודש נלמד מקל
 37 וְחוּמֵר כמו שכתבה הגמרא.
 38 שואלת הגמרא, וְשְׁלִישִׁי לְקוֹדֶשׁ שאמרנו שנלמד מן התורה מְנִלֵן.
 39 משיבה הגמרא, דְּכֵתִיב "וְהַכֹּהֵן אֲשֶׁר יַעַבְדְּ בְּכָל טָמְאָה לֹא יֵאָבֵל", מִי

המשך ביאור למסכת מנחות ליום שני עמ' א

8 אכילת התבואה החדשה בַּמִּדְבָּר, וְאִילוּ שְׁתֵּי הַלֶּחֶם הַבָּאִים בעצרת
 9 היו מותרים את הבאת החדש בְּמִקְדָּשׁ, כלומר, שהיו מתירים להביא
 10 משם ואילך מנחות מן התבואה החדשה. ומשמע מדברי המשנה
 11 שקודם הבאת העומר אסור לאכול מן התבואה החדשה. מתרצת
 12 הגמרא: לְמַצְוָה - אף משנה זו אין כוונתה לאסור בלאו את האכילה
 13 קודם הבאת העומר, אלא האוכל משעה שהאיר היום אינו עובר
 14 בלאו, ומכל מקום מצוה יש בדבר להמתין עד שעת הקרבת העומר.

1 הקרבת העומר, ולא לאכול קודם לכן מן התבואה החדשה, אבל
 2 הלאו לא נאמר אלא במי שאוכל קודם שהאיר היום.
 3 שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו במשנתנו שמשקרב העומר הותר
 4 הַחֶרֶשׁ מִיָּד באכילה, ומשמע מכך שקודם לכן אסור היה לאכול.
 5 מתרצת הגמרא: לְמַצְוָה - אף משנתנו אין כוונתה שהאוכל מקודם
 6 לכן עובר בלאו, אלא שיש מצוה להמתין עד הקרבת העומר.
 7 שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו (להלן ע"ב) שְׁתֵּי עוֹמֵר הֵיךְ מְתִיר את

מדרבנן.
 מתרצת הגמרא: מאי – מה היא כוונת דברי המשנה התקין רבן יוחנן
 בן זכאי, דרש והתקין, כלומר, הוא דרש את המקרא 'עד עצם היום
 הזה, ופירש שהכוונה היא 'עד ועד בכלל, דהיינו שהיום כולו אסור
 באכילת חדש מן התורה בזמן שאין המקדש קיים, ומאחר ועד עתה
 היה המקדש קיים, ורגילים היו לאכול חדש מחצות היום ואילך,
 לפיכך הוצרך לתקן ולהשמיע להם את הדין, שמעתה אסורים הם
 באכילת חדש מן התורה עד הערב.
 הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בענין איסור אכילת 'חדש' בזמן
 הזה בחוץ לארץ: רב פפא ורב הונא פריה דרב יהושע, אכלי חדש
 באורתא דשיתסר נגהי שבסר – היו אוכלים מן התבואה החדשה
 בלילה שבין ששה עשר לשבעה עשר בניסן. קסקרי שאיסור אכילת
 חדש בחוצה לארץ אינו מן התורה אלא מדרבנן, ולספיקא לא
 חיישינן – ולפיכך אין לחשוש מספק שמא עיברו בית דין את חודש
 אדר, ועתה הוא ליל ששה עשר בניסן האסור באכילת חדש, לפי
 שבכל ספק בדין דרבנן הולכים לקולא.
 ורבנן דבי רב אשי – בני ישיבתו של רב אשי, אכלי בצפרא דשבסר
 – היו אוכלים מן התבואה החדשה רק בבוקר יום שבעה עשר בניסן.
 משום דקסקרי שאיסור אכילת חדש בחוצה לארץ דאורייתא הוא,
 ואם כן יש להחמיר מספק שמא עיברו בית דין את חודש אדר, ויום
 שבעה עשר בניסן הוא יום ששה עשר, ועל כן לא אכלו מן התבואה
 החדשה בליל שבעה עשר בניסן. ומכל מקום אף לדעתם אין צריך
 להמתין עד ליל שמונה עשר בניסן, לפי שהם נוקטים להלכה כשיטת
 רבן יוחנן בן זכאי, וסוברים הם שרבנן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר
 – תיקן תקנה מדברי חכמים לאסור את אכילת החדש ביום ששה
 עשר בניסן, בזמן שאין בית המקדש קיים, וכי תקין ליום הנה
 לספיקא לא תקין – ולא תיקן רבן יוחנן תקנה זו אלא ליום ששה
 עשר בניסן עצמו, אך לא תיקן זאת ליום שבעה עשר בניסן בחוץ
 לארץ שהוא ספק ששה עשר, ולפיכך יש לנהוג כפי הדין מן התורה,
 שמוותר לאכול את התבואה החדשה מיד כשהאיר המזרח.
 הגמרא מביאה שיטה שלישית בזה: אמר רבנא, אמרה לי אם
 ו-אמי, אבוך לא הוה אכיל חדש אלא באורתא דשבסר נגהי
 תמניסר – אביך לא היה אוכל מן התבואה החדשה בחוץ לארץ
 אלא בלילה שבין שבעה עשר לשמונה עשר בניסן, משום דסבר לה
 כרבין יהודה שמן התורה אסור לאכול חדש כל יום ששה עשר בניסן,
 כשאין המקדש קיים, וכמו כן הוא סבר שאיסור חדש בחוץ לארץ
 הוא מן התורה, ולפיכך חייש לספיקא – חשש הוא לאסור מספק
 את יום שבעה עשר כולו, שהרי יתכן שהוא יום ששה עשר, האסור
 באכילת חדש כל היום מן התורה.

משנה

משנה זו מבארת מאימתי מותר להביא מנחה מן התבואה החדשה.
 העומר הבא בששה עשר בניסן היה מתיר את אכילת התבואה
 החדשה בפדינה – בכל מקום חוץ מן המקדש, ואילו הבאת שתי
 הלחם בחג השבועות היתה מתירה את התבואה החדשה במקדש,
 כלומר, היתה מתירה להביא מנחות מן התבואה החדשה.
 עתה מפרשת המשנה מה הדין בדיעבד אם הביא מנחה קודם העומר
 או שתי הלחם: אין מביאין מנחות, וביבורים, ומנחת נסכים של
 בהמה מן התבואה החדשה, קודם להבאת העומר, ואם הביא,
 פסול אף בדיעבד.
 קודם לשתי הלחם לא יביא מנחות וביכורים מן התבואה החדשה,
 ואם הביא, פשר בדיעבד.

גמרא

הגמרא מפרשת את טעם החילוק בין הבאת מנחה קודם לעומר
 להבאתה קודם לשתי הלחם: יתיב – ישב) רבי מרשון, וקא קשיא

שבה הגמרא ומקשה: והרי שנינו משתרב בית המקדש התקין רבן
 יוחנן בן זכאי שיהא יום הנה פולו אסור, ונתבאר בגמרא, מאי
 מעמא – מה הוא טעם הדבר שתיקן רבן יוחנן בן זכאי תקנה זו, לפי
 שמהרה יבנה בית המקדש, ויהיה העומר קרב, ויאסרו באכילת
 החדש עד שעת הקרבת העומר, ויש לחוש שיאמרו האנשים, בשנה
 הראשונה לאחר בניית המקדש, אשתקד – בשנה שעברה, מי
 [האם] לא אכלנו מן התבואה החדשה בהאיר מזרח – כשהאיר
 היום, השתא נמי ניכול – אף השנה נאכל כן. ולא ידעי – והם אינם
 יודעים, דאשתקד – שבשנה שעברה, כשהיה המקדש חרב ולא הוה
 עומר – לא היה העומר קרב, אז אכן האיר המזרח מתיר את אכילת
 החדש, והשתא דאיכא עומר – אבל בשנה זו, שהמקדש קיים
 והעומר קרב, אזי העומר הוא המתיר את אכילת החדש. וכדי למנוע
 תקלה זו, תיקן רבן יוחנן בן זכאי שבזמן שאין בית המקדש קיים לא
 יאכלו מן החדש במשך כל יום ששה עשר בניסן, וכך לא תצא תקלה
 לכשיבנה הבית במהרה.

עתה מבארת הגמרא כיצד יש להוכיח מכאן שלא כשיטת רבי יוחנן
 וריש לקיש: ואי סלקא דעתך למצוה – ואם תעלה על דעתך לומר
 כשיטת רבי יוחנן וריש לקיש, שאף בזמן שבית המקדש קיים האוכל
 מן החדש משעה שהאיר המזרח אינו עובר בלאו, אלא שיש מצוה
 להמתין עד הבאת העומר, אם כן יש לתמוה על תקנת רבן יוחנן בן
 זכאי, וכי משום מצוה ליקום וליגזור – משום שיש לחשוש שלא
 יקימו המצוה להמתין עד הקרבת העומר היה עליו לתקן תקנה זו,
 הרי אף אם יאכלו מן התבואה החדשה קודם הקרבת העומר אינם
 עוברים בלאו.

אלא בהכרח יש ללמוד מתקנת רבן יוחנן בן זכאי, שהאוכל מן החדש
 קודם העומר עובר בלאו, ושלא כדברי רבי יוחנן וריש לקיש, ולפיכך
 תיקן רבן יוחנן בן זכאי לאסור אכילת חדש במשך כל היום בזמן שאין
 המקדש קיים, כדי שלא יבואו לעבור על איסור זה לכשיבנה
 המקדש.

מתרצת הגמרא: אמר רב נתמן בר יצחק, רבן יוחנן בן זכאי
 בשפית רבי יהודה אמרה – הוא סובר כשיטת רבי יהודה, דאמר מן
 התורה אסור לאכול חדש כל יום ששה עשר בניסן, בזמן שאין בית
 המקדש קיים, משום שנאמר (ש) 'עד עצם היום הזה, דהיינו עד
 עיצומו של יום, וקסקר רבי יהודה 'עד ועד בכלל' – ש'עד' עצם
 היום הזה הכוונה היא שאף עצם היום בכלל האיסור, עד הערב.
 כלומר, רבי יוחנן וריש לקיש מבארים את שיטת רבן יוחנן בן זכאי,
 שהוא סובר שמן התורה אסור לאכול חדש כל יום ששה עשר בניסן,
 בזמן שאין בית המקדש קיים, ואין זו תקנה חדשה שהוא תיקן,
 ולפיכך אין להוכיח מכאן שלדעת חכמים בזמן שבית המקדש קיים
 אסור מן התורה לאכול עד הבאת העומר, ויתכן לומר שאין זו אלא
 מצוה בעלמא.

מקשה הגמרא: ומי סבר לה בנותיה – האם יתכן לפרש שרבן יוחנן
 בן זכאי סובר כשיטת רבי יהודה, והא מיפלג פליג עליה – והרי
 מצינו שרבי יהודה חולק על דברי רבן יוחנן בן זכאי, דתנן, משתרב
 בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא יום הנה פולו אסור.
 אמר לו רבי יהודה לתנא של המשנה, וכי רבן יוחנן בן זכאי תיקן דין
 זה, והלא מן התורה הוא אסור, דכתוב 'עד עצם היום הזה',
 ומוכח מדברי המשנה, שרבן יוחנן בן זכאי אסר מדברי סופרים,
 ואילו רבי יהודה נחלק עליו וסובר שמן התורה הוא אסור.

מתרצת הגמרא: רבי יהודה הוא דקא טעי – רבי יהודה טעה בהבנת
 דברי רבן יוחנן בן זכאי. הוא סבר שרבן יוחנן בן זכאי מדרבנן
 קאמר – שכוונת רבן יוחנן לאסור מדברי סופרים, ולא היא, אלא
 רבן יוחנן בן זכאי מדרבנן קאמר – כוונתו לומר שמן התורה
 אסור לאכול חדש בכל יום ששה עשר בניסן, בזמן שאין בית המקדש
 קיים.

שבה הגמרא ומקשה: והא התקין קתני – הרי שנינו במשנה
 שהתקין רבן יוחנן בן זכאי, ומשמע מלשון זו שתיקן תקנה חדשה

109

110

111

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

32

33

34

35

36

37

38

39

40

41

42

43

44

45

46

47

48

49

50

51

52

53

54

55

56

57

1 ליה – והוקשתה לו קושיא זו, מה חילוק יש בין מנחה קודם לעומר,
 2 שפסולה אף בדיעבד, למנחה קודם שתי הלחם שכשרה בדיעבד,
 3 הרי לכאורה צריך היה להשוות הדין בשניהם.
 4 **אמר לפנינו יהודה בר נחמיה, לא** – אין לדמות הענינים זה לזה, **אם**
 5 **אמרת** במביא מנחה קודם לעומר שפסולה היא אף בדיעבד, היינו
 6 משום שאיסור זה חמור הוא, **שכן לא הותר מכללו** [מכלל
 7 איסורו], **אצל הדיוט** – שעדיין לא הותרה אכילת התבואה החדשה
 8 אף להדיוט, **תאמר** במביא מנחה קודם לשתי הלחם שאיסור קל
 9 הוא, **שהרי הותר מכללו אצל הדיוט** – שכבר הותר מכלל איסורו
 10 לגבי אכילת הדיוט, ולפיכך אף במקדש אין איסור זה מעכב בדיעבד.
 11 **שחק רבי מרפון ולא השיב לדבריו של יהודה בר נחמיה. צהבו פניו**
 12 **של רבי יהודה בן נחמיה** – שמח שידע להשיב על תמיהתו של רבי
 13 טרפון. **אמר לו רבי עקיבא, יהודה, צהבו פניך שהשבת את יקן**
 14 **– שמח אתה על כך שהשבת לרבי טרפון, תמנהי – תמה אני אם**
 15 **תאריך ימים.**
 16 **אמר רבי יהודה ברבי אלעאי, אותו הפרק** – אותו הזמן שארע
 17 מעשה זה, **הרם הפסח היה** – שבועיים קודם הפסח היה, ופשעלית
 18 לרגל לעצרת – בחג השבועות, **שאלתי אחריו** – אודותיו, **יהודה בן**
 19 **נחמיה היכן הוא, ואמר לי נפטר והלך לו לעולמו.** שנתקיימה בו
 20 קללתו של רבי עקיבא.
 21 הגמרא מפרשת דין היוצא מתוך דברי יהודה בן נחמיה: **אמר רב**
 22 **נחמן בר יצחק, לרבי יהודה בן נחמיה, הסובר שדבר המותר**
 23 **להדיוט מותר בדיעבד אף לגבוה, יש ללמוד שנסכים ביבורים** –
 24 נסכים מיון שביכר קודם העומר, **שחקריכם על המזבח קודם להבאת**
 25 **העומר, כשריין הם בדיעבד, שהרי ראויים הם להדיוט, לפי שלא**
 26 **נאסר קודם העומר להדיוט אלא תבואה חדשה, ולא פירות ויין.**
 27 מקשה הגמרא: **פשיטא** שיש להתירם, לדברי יהודה בן נחמיה, לפי
 28 שמתירים הם להדיוט, כשם שהוא מפרש את טעם הדבר שמנחה
 29 הבאה מן התבואה החדשה קודם שתי הלחם מותרת בדיעבד, לפי
 30 שכבר הותרה התבואה החדשה להדיוט.
 31 מתרצת הגמרא: **מהו הדין** – שמא תעלה על דעתך לחלק ביניהם
 32 ולומר, **התם הוא** – שרק שם לגבי מנחה חדשה קודם שתי הלחם יש
 33 להתירה בדיעבד, **דהותר מכללו אצל הדיוט** – לפי שהיתה
 34 מתחילה וקודם העומר אסורה אף להדיוט, ויצאה מכלל האיסור
 35 להדיוט לאחר הבאת העומר, **אבל הלא הותר מכללו לא** –
 36 אבל כאן לגבי הבאת נסכי יין חדש קודם לעומר, שלא חל היתר
 37 באיסורו כלפי הדיוט, שהרי לא נאסר עליו מעולם, היה מקום לומר
 38 שאף לגבוה לא יוכשר בדיעבד, ופסול הוא למנחות, **קא משמע לן**
 39 **– לכך משמענו רב נחמן בר יצחק שאין הדבר כן, אלא כל שכן**
 40 **הלא שיש להתיר את היין בדיעבד למנחה, הלא איתסר בלל** –
 41 שהרי הוא לא נאסר להדיוט כלל מתחילה, ובוזה הוא עדיף על
 42 התבואה החדשה שנאסרה להדיוט קודם העומר והותרה לאחר
 43 הקרבתו.
 44 הגמרא מביאה ספק בענין שתי הלחם המתירים מנחה חדשה
 45 במקדש: **(סד"ר הנצי"א גל"י פ"ל סימן).** בעי [הסתפקו] רמי בר
 46 **המא, שתי הלחם מהו שיתירו להביא מנחה חדשה במקדש, שלא**
 47 **בסדרין** – שלא על פי הסדר הרגיל שהעומר הוא המתיר תחילה
 48 ואחריו שתי הלחם.
 49 מבררת הגמרא: **היכי דמי** – באיזה אופן מדובר. מבארת הגמרא:
 50 **בגזן דרועינהו** – באופן שזרע אדם חטים בגזן זמן הבאת העומר לזמן
 51 הבאת שתי הלחם, דהיינו, בחודש אייר, **והליף עלייהו** – ועברו על
 52 חטים אלו, מתחילה שתי הלחם בעצרת, ולאחר מכן העומר בששה
 53 עשר בניסן של השנה שלאחריה. ומעתה יש לברר, האם ניתן
 54 להקריב מנחה העשויה מחטים אלו מיד לאחר הבאת העומר, או
 55 שיש להמתין עד הבאת שתי הלחם בעצרת.
 56 ומבארת הגמרא את צדדי הספק: **מאי, האם שתי הלחם בסדרין**
 57 **שריין** – רק כאשר באים כסדרם הם מתירים את המנחה החדשה
 58 במקדש, דהיינו, שהם מתירים רק חטים שנזרעו קודם לעומר ועבר

59 עליהם מתחילה העומר ואחר כך שני הלחם, אבל **שלא בסדרין לא**
 60 **שריין** – כשהם באים שלא כסדרם אינם מתירים, דהיינו, שאינם
 61 מתירים חטים שנזרעו אחר העומר קודם שתי הלחם, **או דלמא שלא**
 62 **בסדרין נמי שריין** – או שמא מתירים הם אף כאשר באים שלא
 63 כסדרם, ומותר להביא מנחה מחטים אלו מיד אחר העומר.
 64 הגמרא מנסה לפשוט את הספק מברייתא: **אמר רבה, תא שמע,**
 65 **שינו בברייתא, נאמר (ויקרא ב' ד') 'ואם תקריב מנחת ביבורים,'**
 66 **במנחת העומר הקתוב מדבר, שהיא באה בפסח בשעת ביכור**
 67 **התבואה. מהיכן היא באה, מן השעורין.** מבררת הברייתא: **אתה**
 68 **אומר שהיא באה מן השעורין, או אינו** – אולי אין הדבר כן **אלא**
 69 **מן החיטין היא באה.**
 70 מביאה הברייתא מחלוקת תנאים בביאור ענין זה: **רבי אליעזר**
 71 **אומר, נאמר 'אביב' במצרים, לגבי מכת ברד, בה נאמר (שמות ט' לא)**
 72 **'הפשטה והשערה נפתה פי השערה אביב והפשטה גבעל, ונאמר**
 73 **'אביב' לדורות, לגבי מנחת העומר, שנאמר בה (ויקרא ב' ד') 'ואם**
 74 **תקריב מנחת בפורים לה' אביב קלוי באש גרש פרמל תקריב את**
 75 **מנחת בכוריק, מה אביב האומר במצרים בשעורין הכתוב מדבר,**
 76 **כמפורש במקרא, אף אביב האמור לדורות במנחת העומר היינו**
 77 **שעורין.** ומכאן יש ללמוד שמנחת העומר מן השעורים היא באה.
 78 **ורבי עקיבא אומר, מצינו יחיד שמביא את קרבן חובתו מן החיטין,**
 79 **דהיינו, עני המביא מנחת חוטא, עשירית האיפה סולת העשויה מן**
 80 **החטים, וכמו כן מצינו יחיד המביא את קרבן חובתו מן השעורין,**
 81 **דהיינו, מנחת סוטה הבאה מן השעורים. ואם כן, יש לומר כן אף**
 82 **לגבי ציבור, שכשם שמצינו בהם שמביאין את קרבן חובתן מן**
 83 **החיטין, דהיינו, מנחת שתי הלחם הבאה מן החטים, כך יש למצוא**
 84 **בהם אופן שמביאין חובתן מן השעורין, והיינו מנחת העומר. ואם**
 85 **אתה אומר שהעומר בא מן החיטין, אם כן לא מצינו אופן בציבור**
 86 **שמביא את חובתו מן השעורין. אלא בהכרח יש ללמוד מכך,**
 87 **שמנחת העומר מן השעורים היא באה.**
 88 ומבארת הברייתא באופן נוסף מנין יש ללמוד שהעומר בא מן
 89 השעורים: **דבר אחר, אם אתה אומר שהעומר בא מן החיטין אם**
 90 **כן אין שתי הלחם ביבורים, כלומר, נמצא ששתי הלחם אינם**
 91 **המנחה הראשונה הקרבה מביכורי תבואת השדה, שהרי מנחת**
 92 **העומר קדמה לה שקרבה מן התבואה החדשה, ואילו בכתוב נאמר**
 93 **(במדבר כ"ו) 'ובימים הבכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה'**
 94 **בשבעתיכם, דהיינו, שמנחת שתי הלחם היא המנחה הראשונה**
 95 **הקרבה מביכורי התבואה החדשה. ובהכרח צריך לומר, שמנחת**
 96 **העומר מן השעורים היא באה, ולפיכך מיושבים דברי הכתוב, שאכן**
 97 **מנחת שתי הלחם היא המנחה הראשונה שבאה מן החיטים של**
 98 **התבואה החדשה שביכרה.**
 99 עתה מפרשת הגמרא כיצד ניתן לפשוט מדברי הברייתא את ספיקו
 100 של רמי בר חמא: **ואם איתא** – ואם יש לומר, **דשתי הלחם שלא**
 101 **בסדרין שריין** – ששתי הלחם מתירים להביא מנחה חדשה במקדש
 102 גם כשבאים שלא כסדרם, אם כן יקשה הביאור האחרון שהובא
 103 בדברי הברייתא, שהרי אף אם נאמר שהעומר בא מן החטים מכל
 104 מקום משפחת לה – אפשר למצוא אופן שהיו שתי הלחם המנחה
 105 הראשונה הבאה מן התבואה החדשה. כגון באופן **דמקריב עומר**
 106 **מהנה דאשריז קודם לשתי הלחם ונתר העומר דאשתקד** –
 107 שמקריב את מנחת העומר מאלו החטים שהשרישו קודם הקרבת
 108 שתי הלחם ולאחר הקרבת העומר של השנה הקודמת, ואילו את
 109 שתי הלחם מקריב מהנה דאשריז קודם לעומר דהשתא ונתר
 110 שתי הלחם דאשתקד – מאלו החטים שהשרישו קודם הקרבת
 111 העומר של שנה זו ולאחר הקרבת שתי הלחם של השנה הקודמת.
 112 כלומר, באופן שזרע חטים בתמוז, לאחר שתי הלחם העומר וקודם שתי
 113 הלחם, וכן זרע חטים בתמוז, לאחר שתי הלחם, ובשנה שלאחריה
 114 מביא את העומר מן החטים שנזרעו באייר, שהותרו למקדש על ידי
 115 שתי הלחם של השנה שעברה, ואילו את שתי הלחם של שנה זו
 116 מביא מן החטים שנזרעו בתמוז, נמצא, שאף שהעומר בא מן החטים

ביאורים למסכת סוטה דף לא עמוד א מתוך "ש"ס לובלין - מכוון המאור"

מי שקינא פרק שישי

41 הפרק עוסק בדיני העדות על סוטה.
 42 משנה. מי שקינא לאשתו שלא תיטור עם פלוני, ונסתרה אחר קינויו,
 43 אפילו שמע על כך שנסתרה מעוף הפורח, כלומר שלא שמע בעדות
 44 גמורה אלא רק מעד אחד, ואף אם הוא פסול לעדות כגון עבד או שפחה,
 45 אם בעלה אינו רוצה להשקותה, אי יוציא את אשתו בגט, ויתן כתובה,
 46 דברי רבי אליעזר. רבי אליעזר סובר בזה כשיטתו בתחילת המסכת שאין
 47 צריך עדות גמורה על הסתירה, וגם הפסולים לעדות נאמנים בזה, כמו
 48 שנאמנים להעיד על טומאתה, משום שסתירה הוקשה לטומאה, לפיכך
 49 נאסרת לבעלה בעדותם עד שישקה אותה מים המאורים, ואם אינו רוצה
 50 להשקותה, יוציא ויתן כתובה. רבי יהושע אומר, אינה נאסרת לבעלה
 51 אם אין שני עדים כשרים על הסתירה, אולם יכול לקיימה רק עד שישארו
 52 ויתנו פה מזורות בלבנה - שנשים השזורות חוטי פשתן בלילה, ישאו
 53 ויתנו, כלומר ידברו על פריצותה, שבהגיע למצב זה, מכוער הדבר,
 54 ויוציאה בגט, שהרי במצב כזה שנושאות ונותנות בה מזורות בלבנה, אין
 55 המים המאורים בודקים אם זינתה, כמו שלמדנו לעיל.
 56 אם אמר עד אחד, אני ראיתי שנתמאת בסתירה זו שעליה העידו שני
 57 העדים לפי רבי יהושע או בסתירה שנודעה על פי עוף הפורח לפי רבי
 58 אליעזר, לא היתה שותה, כי אחרי שקיבלנו עדות שנסתרה, עד אחד
 59 נאמן להעיד שנטמאה, משום שרגליים לדבר, ואין צורך לבדוקה,
 60 ונאמנותה היא אף להפסידה כתובתה, וכפי שנדרש מהפסוקים בהמשך
 61 המשנה. ממשיכה המשנה, ולא עוד, ולא רק עד כשר נאמן, אלא אפילו
 62 עבד, אפילו שפחה המעידים שנטמאה, הרי אלו נאמנים שנטמאה
 63 ואינה שותה, ונאמנים אף לפוסלה מכתובתה. ממשיכה המשנה,
 64 חמותה, וכת חמותה, וצרתה, ויבמתה, וכת בעלה מאשה אחרת, אף
 65 ששונאות אותה ואינן נאמנות בשום עדות שהיא לרעתה, הרי אלו
 66 נאמנות לעדות זו שנטמאה כשנסתרה, אבל ולא נאמנות נשים אלו
 67 לפוסלה מכתובתה, שהואיל ושונאות אותה, אינן נאמנות להפסידה,
 68 אלא נאמנותן היא רק לענין שלא תשטה.
 69 המשנה מביאה את הדרשה לכך שעד אחד ואפילו פסול לעדות נאמן
 70 שנטמאה במקרה שכבר הועדה שנסתרה, ומקיימה לבאר, שלולי גזירת
 71 הכתוב היינו מצריכים לכך שני עדים. שקה בדין שנאמר שעד אחד לא
 72 יהיה נאמן שנטמאה, מקל וחומר, ובה אם עדות ראשונה - על הסתירה,
 73 שאין אוסרתה על בעלה איסור עולם, אלא רק עד שתשתה ותמצא
 74 טהורה, אינה מתקיימת בפחות משנים, עדות אחרונה - שהעידו
 75 שנטמאה לאחר שהועדה שנסתרה, שאוסרתה לבעלה איסור עולם,
 76 והיא תמורה יותר, האם אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים. אך
 77 דוחה המשנה, תלמוד לומר - לפיכך כתוב 'ועד אין פה', לומר שכל
 78 עדות שיש פה שנטמאה, העדות נאמנת, אפילו היא של עד אחד.
 79 מקשה המשנה שיש לומר ההפך, קל וחומר לעדות הראשונה מעתה
 80 - מאחר ולמדנו שלטמאה מספיק עד אחד, נלמד קל וחומר לעדות
 81 סתירה שיספיק עד אחד, וכך נלמד את הקל וחומר, ובה אם

1 'במקהלות ברכו אלהים ה' ממקור ישראל' משמע שגם אלו שעדיין
 2 היו במקור ברכו את ה' כשהיו במקלות על הים. (שואלת הגמרא, והא
 3 לא חזו. משיבה הגמרא, אמר רבי תנחום, כרם נעשה להן
 4 כאספקלריא - מראה המאירה וראו).
 5 שנינו במשנה, בו פיוס דרש רבי יהושע בן הורקנוס שלא עבד איוב
 6 בו'. את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה, שנאמר 'הן יקטלני לו איחל',
 7 ועדיין הדבר שקול, לו' אני מצפה או אני מצפה. מקשה הגמרא, וליחיו
 8 האי' לא' כיצד הוא כתוב, אי בלמ"ד אל"ף בתיב' לא' הוא, שפירושו
 9 אני מצפה, ואי בלמ"ד וי"ו בתיב, לו' הוא שפירושו שמצפה, ומפני
 10 מה אומרת המשנה הדבר עדיין שקול, וצריך להביא פסוק נוסף.
 11 דוחה הגמרא את הקושיא, וכל היבא דבתיב בלמ"ד אל"ף, לא הוא,
 12 אלא מעתה, וכל צרתה לא צר', דבתיב' לא' בלמ"ד אל"ף, הכי נמי
 13 דלא הוא, האם תפרש שהכוונה היא שהקדוש ברוך הוא אינו נמצא
 14 עמם בצרתם, וכי תיבא הכי נמי, שכך הוא הפירוש והבתיב בהמשך
 15 הפסוק, 'ומלאך פניו הושיעם', הרי שהקדוש ברוך הוא כן נמצא ומושיע
 16 להם בצרתם. אלא (לאו), משמע הכי, ומשמע הכי - פעמים שהכוונה
 17 כך ופעמים שהכוונה כך, לכן אומרת המשנה הדבר עדיין שקול.
 18 תניא רבי מאיר אומר, נאמר 'רא אלהים' פאיוב, ונאמר 'כי רא
 19 אלהים אתה' באברהם, מה רא אלהים האמור באברהם מאהבה, אף
 20 רא אלהים האמור פאיוב מאהבה, ואברהם נופיה מלן שמהאבה,
 21 דבתיב' ורע אברהם אוהבי'.
 22 שואלת הגמרא, מאי איבא בין עושה מאהבה לעושה מיראה.
 23 ומשיבה, איבא הא דתניא, רבי שמעון בן אלעזר אומר, גדול העושה
 24 מאהבה יותר מן העושה מיראה, שזה העושה מיראה, תלוי זכותו
 25 ומגינה לאלף דור שלאחריו, וזה העושה מאהבה, תלוי לאלפים דור.
 26 ומנין שכך הוא, כיון שהבא בתיב, 'לאלפים לאהבי ולשומרי מצותי'
 27 הרי שלאזהביו הוא תולה אלפים, והתם בתיב, 'ולשומרי מצותי
 28 לאלף דור' הרי שלשומרי מצותיו שאינם עושים מאהבה אלא מיראה,
 29 תולה אף.
 30 מקשה הגמרא, התם נמי - בפסוק של אלף דור בתיב 'לאוהביו
 31 ולשומרי מצותי לאלף דור'. מתרצת הגמרא, האי לדסמיה ליה והאי
 32 לדסמיה ליה - לאלפים' סמוך 'לאוהבי', ו'לאלף דור' סמוך 'ולשומרי
 33 מצותי'.
 34 הנהו תרי תלמידי דהווי יתבי קמיה דרבא, חד אמר ליה לרבא,
 35 אקריון בחלמאי - הקריאו לי בחלומי את הפסוק 'מה רב טובך אשר
 36 צפנת ליראיך', וחד אמר ליה לרבא, אקריון בחלמאי 'וישמחו כל
 37 חוסי בך לעולם ירגנו ויעלצו בך אוהבי שמך'. אמר להו רבא,
 38 תריוכוו רבנו צדיקי גמורי אתון - שניכם צדיקים גמורים, אלא שפר
 39 עובד את הקדוש ברוך הוא מאהבה, ולכן הקריאו לו 'יעלצו בך אוהבי
 40 שמך', ופר עובדו מיראה, ולכן הקריאו לו 'אשר צפנת ליראיך'.

הדרן עלך כשם שהמים

המשך מעמוד קע ביאור למסכת מנחות ליום שני עמ' ב

8 אלא בהכרח צריך לומר, ששתי הלחם אינם מתירים שלא כסדרם,
 9 והחטים שנורעו בחודש אייר של שנה שעברה אינן מותרות לגבוה
 10 עד אחר שתי הלחם של שנה זו, ונמצא, שהעומר ושתי הלחם
 11 מתירים את אותן החטים, אלא שהעומר מתירם להדיט ואילו שתי
 12 הלחם מתירים אותן לגבוה, ומעתה, אם יביא את העומר מן החטים
 13 של התבואה החדשה שוב אין שתי הלחם נקראים 'מנחה חדשה'.
 14 דוחה הגמרא: מי סברת - האם סובר אתה,

1 של התבואה החדשה, מכל מקום אין הוא ראשון אלא לחטים
 2 שנורעו קודם שתי הלחם של שנה שעברה והותרו על ידם, אבל שתי
 3 הלחם של שנה זו הם ראשונים לכל החטים שנורעו אחר שתי הלחם
 4 של השנה שעברה, שעדיין לא הותרו לגבוה על ידי העומר של שנה
 5 זו, אלא רק על ידי שתי הלחם, ובכך מתקיימים דברי הכתוב 'וביום
 6 הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה', ואם כן מה ראייה יש מכאן
 7 שהעומר בא מן השעורים.